

K.K.T.C
YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
FEN EDEBİYAT FAKÜLTESİ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI

MEZUNİYET ÇALIŞMASI

1958-1974

KIBRIS'TA YAŞANAN CANLI HATIRALAR

HAZIRLAYAN

İPEK NUMAN

DANIŞMAN

DOÇ.DR.BÜLENT YORULMAZ

2000

LEFKOŞA

İÇİNDEKİLER

Önsöz.....	1
Giriş.....	2
1958 Olaylar.....	3
Halit Ağırtaş.....	4
Mustafa Numan.....	5
1960 Olayları.....	6
Aytekin Mehmet.....	7
1963 Olayları.....	8
Cemali Numan.....	9
Hüseyin Karahasan.....	10
Firdevs Ali.....	11
Coşkun Numan.....	12
Aytekin Mehmet.....	13
Cemali Numan.....	14
Keziban Ağırtaş.....	15
Jale Menteş.....	16
Mustafa Numan.....	17
1967 Olayları.....	18
Menteş Gökhan.....	19
1968 Olayları.....	20
Aytekin Mehmet.....	21

1974 Olayları.....	22
Aytekin Mehmet.....	23
Coşkun Numan.....	24-25
Raşit Ağırtaş.....	26
Akman Tüzünkan.....	27
Cemali Numan.....	28
Fatma Ağırtaş.....	29
Mustafa Numan.....	30-31-32
Utku Akman.....	33
Fazile Numan.....	34
Hüzeyme Erdener.....	35
Şahıs Adları Dizini.....	36
Yer Adları Dizini.....	37

ÖNSÖZ

Bir toplumun tarihi bilinci ve o toplumun kaderini etkileyen hayatı karar ve olayların geçmiş ulusal ve toplumsal deneyimlerin canlı tutulması şimdi ve yarında yaşatılmasıdır. Bu nedenle geçmiş, ölü bir tarih olarak değil insanın kendini ve geleceğini ondan yarattığı canlı bir malzeme olarak değerlendirmelidir. Geçmişini unutan uluslar onu yeniden yaşamaya mahkum olurlar. 1974'te Barış Harekatına kadar özgürlük ve bağımsızlığına kavuşabilmek için savaşa şehidimizin kanı ile bulanan topraklarımız şehitlerimizin kanı ile doluydu. Bu olayların hepsini hazırlamış olduğum bu mezuniyet tezinde okuyacaksınız.

Bu mezuniyet çalışmasında bana yardımcı olan canlı yaşanmış hatıralarını bana anlatan yardımlarını esirgemeyen büyüklerime teşekkür ederim. Danışmanım Doç. Dr. Bülent YORULMAZ'a teşekkürlerimi sunarım.

İpek NUMAN

GİRİŞ

Kıbrıs'ta yaşanan bu olaylar 1954-55 yıllarında EOKA tathış örgütünün kurulması ile başlamış oldu. Kıbrıs toprağında halkın kanı ve hakkı olduğu vatanımız tarihi anlara mal olan Türk halkı olarak nasıl ezildiklerini, göçe zorlandıklarını, Rum askerleri tarafından nasıl işkence çektiklerini biliyoruz. Ama bunların asıl amacı ENOSİS'İ ilan edip Kıbrıs'ı Yunanistan'a bağlamaktı. Ama Türk halkının kendini savunacak silahı yoktu.

Kıbrıs Türk halkının içinden doğan efsanevi Türk Mukavele Teşkilatı'dır. Türk dünyasında en büyük başarılarından biri olduğu da bilinmektedir.

1958'DE YAŞANAN CANLI HATIRALAR

Bu günkü gibi hatırlıyorum yaz aylarından bir gündü bu saldırı çok kanlı geçmişti Rumlar Lefkoşa'ya ve Magosa'ya karşı şiddetli bir şekilde saldırmıştı. Bizlere de haber verilmişti ve bu habere karşı çok korktuk. Tarlalarda işleyen işçilerin hepsinin bir bir katledildiğini duyduk ve Galatya köyüne geçen Türkler'in de ölümden kurtuldular diye haberler duyuldu. Köylerini boşaltan Türkler geriye kalan evlerini ekilmiş olan tarlalarını ve bağlarını Rumlar silahlarla yağmalamaya başladı. Rumlar saldırılarına hiç ara vermeden gece gündüz demeden bir ay kadar saldırılara devam etmişlerdi. En sonunda ise Türkler'in direnişini kıramayan EOKA'cıların başı Grivas ateşkes ilan etti.

Halit AğIRTAş

62

Trkmenky

1950'li yıllarda Kıbrıs'ta yaşayan Rum ve Türk toplumları arasında başlayan itilaflar her iki toplumun yeraltı teşkilatı kurarak faaliyetlerini çok gizli şekilde sürdürmek durumunda kalmışlardır. Bu süreç içerisinde karşılıklı olaylar meydana gelmiştir. 1959 yılında Türkler'i temsilen bir heyet Ankara'da zamanın Başbakanı olan Adnan Menderes'i ziyaret etmişti. Heyet Kıbrıs'taki durumu yazılı olarak T.C. Başbakanına taktim etmiştir. Bunun üzerine Adnan Menderes İstanbul'da liman lokantasında bir basın bildirisi yayımlıyarak bütün dünyaya Türkiye'nin Kıbrıs meselesine el koyduğunu ilan etmiştir. Ve bu görüşmenin sonucu Ağustos 1960'ta Zürih ve Londra antlaşmaları ile Kıbrıs Cumhuriyeti ilan edilmiştir. Bu Cumhuriyet üç yıl yürütülebilmiştir. Aralık 1963'te Makarios tek taraflı olarak Cumhuriyetin Anayasasının bazı maddelerini değiştirmek isteyince Dr. Fazıl Küçük Veto hakkını kullanmış ve iki toplum arasındaki olaylar su yüzüne çıkarak fiilen başlamış oldu.

Mustafa NUMAN

52

Girne

1960'TA YAŞANAN CANLI HATIRALAR

1960 Yılında EOKA'nın 1 Nisanda kurulduktan sonra Türk Mukavele Teşkilatı kurulmaya başlandı. Köylerden ise gizli olarak üye kabul ediyorlardı. Türkiye'den desteklenen silah yardımlarıyla da belli başlı köylere az miktarda silah dağıtıldı. Daha güçlenmek için de Türkiye'ye eğitime çağırılmışlardı. Türkiye'nin belli başlı askeri bölgeleri Kıbrıs'tan giden Türk Birlikleri orada silahlı eğitime tabii tutuldular. Bunlar ise gizlilik içinde yürütülmekte idi. Türkiye'ye eğitime gidebilmek için de Lefkoşa'da bulunan Dr. Şemsi Kazım'ın tedarik ettiği uçak biletleri vardı. Ben de İngiliz Üslerinde çalıştığım için , beni de yollamak istiyorlardı. Ben Dr. Şemsi Kazım'ın odasına bileti almak için gittiğimde bir de ne gördüm İngiliz'lerin sekreteri olan kadını gördüm. O an bir yerden laf alıp bir yere götürebileceğini düşündüm ve o an ben korktum , gitmeyeceğimi, vazgeçtiğimi söyledim. Kazım da benim korktuğumu anlamıştı ve bir şey olmayacağını söyledi. Bu arada gidecek kişiler hazırlatıldı. Bunlardan biri de bendim. Elimize kendimizi müdafa edecek silahlar verdiler ve Ankara'ya uçtuk. Orada bizi askeri birlikler bekliyordu. Onlara gereken parolayı (Ceviz) verdikten sonra bizi araçlara bindirdiler. Küçük bir kampta bir ay eğitime tabi tutulduk. Ondan sonra Kıbrıs'a getirildik.

Aytekin MEHMET

65

Çatalköy

1963'TE YAŞANAN CANLI HATIRALAR

1958'de ben teşkilatta idim onbir kişi idik. Ama birbirimizi hiç bilmezdik. 1960'a kadar eğitim yaparak günlerimizi geçirmiştik. 1963'ten sonra üç arkadaş sadece silahların saklı olduğu yeri bilirdik. Bize silahları verdiler ve onları saklamamızı istediler. Onları sakladıktan sonra iki tüfek kaybolmuştu. Komutanımız bunu fark etmişti , bizi yanına çağırdı ya silahları bulalım yada bizi öldüreceği tehdidini savunuyordu. Birkaç gün aradık ama bulamadık. Bizi mahkemeye çıkardılar. Bize mahkemede ya bu silahları ödeyin ya da başka yerden satın alarak yerine koyun dediler. biz bunu kabul etmemiştik, çünkü onları biz almadık. Bize bir hafta müddet verdiler. Bulamadık. Komutana bildirdik , o da bize madem bu silahları bulamadınız gereken cezayı çekeceksiniz dedi. Raif adlı bir çoban akşam üzerine doğru bizi arayıp buldu ve bir başka çoban olan Ulus Day'ının dağda silah attığını, onun da silahı olmadığını söyledi. Onun alabileceğini düşündük daha sonra Ulus adlı çobanın madrasına gittik. "sen silah atıyordun, bu silahı nereden buldun" diye sorduk, kaçmaya başladı onu tehdit ettik. Tehdid sonucu itiraf etti. Ve silahları bize geri verdi. Komutanımıza da onun aldığını bildirdik. Onu karargaha çağırdılar. Yerlerini birine söyleyip söylemediğini sordular ve komutanın emri üzerine onu da teşkilata bağladılar.

Cemali NUMAN

82

Çatalköy

Bütün mahallelere EOKA'cılar saldırıda bulunmuşlardı. Önünde buldukları bütün Türk'leri bir bir katliam ediyorlardı. Yardım istemeye giden bir Türk gencini İngilizler katletmişti. Küçük Kaymaklıda toplanan Rumlar ellerinde tüfeklerle, joplarla Kaymaklı civarında oturanlara karşı saldırı başlatmışlardı. Polis evlerinin önünde bir birlerini dövmeye ve öldürmeye başlamışlardı. Bir hafta sürmüştü. Bir hafta korku içerisinde onlarla savaştık. Daha sonra Türk evlerini yakmaya ve ateş açmaya başladılar. Kaçabilenler kurtuldu, kaçamayanlar ise acımasız bir şekilde işkence edilerek öldürüldü. Kimileri ise kendini hiç bir sese karşı koruyamadı. Korkularından dolayı hayatlarını kaybettiler.

Hüseyin KARAHASAN

64

Paşaköy

Mevsimin kış olmasından dolayı çok zor hava şartları altında köye vardık. Evin bahçesine girdiğimde her taraf kanlar içindeydi. Yere bastığımda kurşunlar ve çiçekler yarıları kalmış biçimde duruyorlardı. Evin kapısının içinde birkaç Rum erleri gördüm, eve girmek istediğimde beni brakmadılar, ve biza işkence yapmaya başladılar onlara karşılık vermeye başladım. Az çok rumca bildiğim için onlara yarı Türkçe, yarı Rumca sövüyordum. Yağmur altında köyün çıkışına kadar çamurlar içinde bata çıka, söve saya köyün çıkışına kadar geldim. Evimden hiç bir şey almadan köyü terkettim ve dönerek Türk tarafına geçerek hayatımızı kurtarmaya çalıştık.

Firdevs ALİ

62

Lefkoşa

1963 arpışmaları olduğunda henüz on yaşımda idim. Babamın sürekli silah almalarını, ve devamlı olarak eğitime tabi tutulduklarını görüyordum. Henüz korkunun ne olduğunu bilmiyordum. Ama on yaşımdan yukarı olan gençleri herhangi bir hadise karşısında yardıma alabileceklerini söylüyorlardı. Çarpışmalar esnasında bizim evimizde askerlere dağıtılmak için yemek pişiriliyordu ve biz kardeşlerimle pişen yemekleri askerlere dağıtıyorduk. Mevzilere yemek götürürken küçük olduğumuzdan dolayı korkuyorduk. 1963 çarpışmalarında babam askerdı. Annemle birlikte evde kalıyorduk. Diğer köyleri boşaltarak göçmen olarak bizim köyümüze yerleştiriyorlardı. Bu aileler yerleşmiş olan diğer ailelerin yardımcı evlerine yerleştiriliyorlardı.

Coşkun NUMAN

47

Çatalköy

1963 yılında Limasol Kazasına bağı olan Kandu köyüne gidileceğine ve oradan silah getireceğimize dair bilgiler verildi. Bu dönemlerde yollarda sıkı kontroller vardı. Biz giderken polis olduğumuz için ünüformalı gitmeyi tercih ettik. Yolda bizi durdurdular, ama polis ünüformalı olduğumuzu gördükleri zaman bizi serbest braktılar. Kandu köyüne vardığımızda meclis üyeleri bizi karşıladı. Gece saat on bir, on ikiye doğru arabaya dokuz torba içine yerleştirilmiş doksan adet piyade henüz ambalajlı olan üç adet brendan ve yüzlerce, binlerce mermi aldıktan sonra yola koyulduk. Bunlar geri dönüldüğünde etraf köylere de nüfus oranına göre dağıtıldı. Bu silahlar yer altında saklandı. Ta ki 63 olayları patlak verene kadar. 1963 olaylarında Rum ,Türk kavgaları başladıktan sonra silahlar dağıtıldı. Ben de orada görevli olan bir takım komutanıydım. Ve yardımcılarım ile nöbet tutuyordum. Gündüz işleyenler gece, gece işleyenler ise gündüz nöbet tutuyordu. Bu durum 1968 olaylarına kadar devam etmişti.

Aytekin MEHMET

65

Çatalköy

1963'te Köhünye çatışmaları başlamıştı. Silahlar gizli yerlerden çıkartılarak köylere dağıtılmıştı ve nöbetlet tutulmaya başlanmıştı, teşkilat kurulmuştu. Prasko, Anoyra ve bazı köyler de bizim köyümüz olan Evdime yerleştirilmişlerdi. Herkesi nöbete çağırılmışlardı. Gündüz işleyenler akşam, gece işleyenler ise gündüz nöbet tutarlardı. Üç genç mevzide nöbet tutarlarken oradan kaçarak dağa çıktılar. Bir tanesi geri köye dönmüştü diğer ikisi ise dağda kalmıştı. Geriye dönen diğer iki arkadaşının Rumlar tarafından rehin alındığını onun da ellerinden kaçtığını köy halkına bildirdi. Ertesi akşam aynı mevziye daha olgun yaşta olan adamları koydular. O mevziye Kaymakam adlı bir arkadaş ve onunla birlikte iki kişi daha o mevziye gönderildi. Bir arkadaşlarının silahı sürekli tutukluk yapıyordu. Ve arkadaşlarına benim silahım tutukluk yapar diye köye gidiyorum dedi ve köye gitti. Köye giderken gittiği yolu tekrar geri gelmediği ve başka yoldan mevziye döndüğü için arkadaşları onu Rum zannederek Kaymakam isimli genci vurdular. Biz de diğer mevzide idik , onların ne yaptıklarını görüyorduk. Arkadaşları onu vurduktan sonra mevziyi terketmişlerdi.onu orada şehit ettiler.

Cemali NUMAN

82

Çatalköy

Biz Türkler için zor olmuştu. Yeterli silahımız yoktu. Saldırıları en fazla merkez Lefkoşa olmak üzere diğer bölgelere de saldırarak Türkleri de ablukaya alıyorlardı. O zamanlar otuz yaşındaydım. Türk gördükleri yerde ona işkenceler yapıp öldürüyorlardı. Ellerinde daramalı tüfeklerle dolaştıklarını izliyorduk. Yakınıımızdaki bir okulun içerisine girmişler oradaki öğrencilerin hepsini daramalı tüfeklerle bir bir öldürmüşlerdi. Türk askerleri ise bunları duyduğu zaman Gönyeli tarafına mevzilere sığınmışlardı. Bu Türk halkı için büyük bir güvence idi. Herkes kaçarak kendini, çocuklarını ve büyüklerini kurtarmaya çalışıyordu.

Keziban AĞIRTAŞ

67

Gönyeli

1963 olaylarında Rumlar Kaymaklı Bölgesine gelmeye başlayınca biz kaçtık. Sürekli silah sesleri ve asker sesleri duyuyorduk. Dört- beş ay kadar bizi çadırlarda beklettiler. Altı tane çocuğum vardı. Onlar aç ,susuz kalmışlardı. Yeni doğmuş çocuğum ise çok hastalanmıştı, bu sefillik içerisinde yaşamamız onun öleceğini aklıma getiriyordu. Eşim ise komutandı, hiç eve gelmediğinden dolayı çocuklara bakmakla zor çekiyordum. Daha sonra bize altı tane çocuğum olduğu için bize göçmen evi verdiler. Dokuz sene orada kaldık. Kocam komutan olduğu için daha sonra bizi bir Rum evine yerleştirdiler. Bu gün halen orada yaşıyoruz.

Jale MENTEŞ

64

Yenişehir

1963'ten 1974'e kadar olan devre Türk toplumu Rumların ablukası ve ambargosu altında 11 yıl yerel yönetimler şeklinde sürdürülerek Rum toplumu dış yardımlarla yaşam savaşı vermekte idi. 1974 yılında Yunanistanda iş başında olan cunta idaresi Kıbrıs'ta yönetimi ele geçirmek için Nikos Samson isimli bir kişiye darbe yaptırma desteğinde bulunarak Makaryos'a iş başında uzlaştırmaya kalkıştı. Bu olay karşısında darbeciler ile Makaryos taraflar arasında yedi gün süren çarpışmalar meydana gelmiştir. Böylece Türkler endişeye kapılmış ve kendi müdafalarını yapmak üzere sukûnetle hazırlık içerisine girmişlerdir. 1960'ta itifak antlaşmasından kaynaklanan garantörlük haklarını kullanan Türkiye 20 Temmuz 1974 tarihinde Türk toplumunun güvencesini sağlamak amacı ile adaya sınırlı bir hareket başlatmıştı.

Mustafa NUMAN

52

Girne

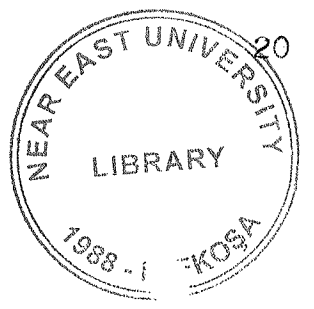
1967'DE YAŞANAN CANLI HATIRALAR

Ben o zaman komutan idim. Rumlar o zaman bize yine saldırılarda bulunmuştu. Her akşam ben takım komutanlarına dikkatli olmalarını her harekete karşı tedbirli olmalarını söylüyordum. Hayati tehlike arzeden durumlara karşı koymalıydık. Bölük ve mevzilere de asker götürerek hazır durumda bekletiyorduk. Rum askeri kamyonları sürekli caddelerde dolaşıyorlardı. Mevzilere asker göndererek Rum araçlarının nereye girip çıktıklarını bildirmeleri için gönderdik. Mevzilerdeki askerlere duyuru yaparak herhangi bir durum karşısında Rum araçlarına karşı atışta bulunsunlar. Aradan sonra mevzideki bir asker Rum aracına karşı ateş açmaya başladı. Saklana saklana o mevziye doğru yanaştım, ne olduğunu sorduğumda onlar bize ateş açtı, ben de onlara karşılık verdim dedim. Bu günlerde hareketli sürekli birbirleri ile atışmalar oluyordu.

Menteş GÖKHAN

61

Lapta

1968'DE YAŞANAN CANLI HATIRALAR

1968 yılında Dillirga köyüne saldırmışlardı. Dillirga gücünü yitirmek üzereyken Türk uçakları müdahale etti. Daha sonra ise Köhünye'ye saldırdılar. Orada dört beş kişiyi öldürmüşlerdi. Ama bu esnalarda halka eziyetler yapılmakta idi. Benim kayınpederim bu olaylar esnasında hasta olmuştu. Hastalığı ise küçümsenecek bir hastalık değildi. Verem hastalığına yakalanmıştı. Bizi Ciberondo köyüne göndermişlerdi. Orada birşey yapamayacaklarını söylediler ve köyümüze geri döndük. Aile ile birlikte kalması mümkün değil idi ,çünkü bulaşıcı bir hastalıktı. Tekrar bizi Lefkoşa'da Türk kesiminde bulunan hastahaneye gönderdiler. Ertesi gün yola koyulduk. Lefkoşa'ya gidene kadar üç dört kez bizi yokladılar. Hasta adamı acımadan onu bir süre ayakta tuttular. Bize resmen eziyet ediyorlardı. Başka bir olaya da tanık olmuştuk, önümüzde giden karpuz yüklü bir arabayı durdurmuşlardı adama eziyet yapmak için bütün karpuzları indirtip tekrar arabaya koydurtmuşlardı. Biz daha sonra hastahaneye vardık. Hastamızı braktıktan sonra geri döndük çünkü bizi orda brakmıyorlardı. 1963 olaylarını bin bir zorluklarla ve eziyetlerle geçirdik.

Aytekın MEHMET

65

Çatalköy

1974'TE YAŞANAN CANLI HATIRALAR

1968'den sonra 1974 olaylarını yaşamaya başladık. Kıbrıs'taki Makaryos'a karşı çıkmaya başladılar. Bütün olaylardan sonra Türkiye garantör bir ülke olarak adaya müdahale etmeye başladı. Müdahale ettiği esnada Rumlar Türk köylerine saldırmaktaydılar. Ben bu esnada köyümü korumakla mükelleftim. Daha sonra ise bütün Türk köylerinin düştüğünü ve bizim de teslim olmamızı istemişlerdi. Silahlarını geri vermemizi istediler. Kimisi silahını alıp saklandı. Bu durumlardan sonra köyümüzde oturanları üstler bölgesi diye bilinen çadırlara yerleştirdiler. Baf köylerini de yavaş yavaş buraya taşıyıp yerleştirdiler. Bu arada Türkiye de müdahale etmeye başladı. Hep zorluklar içinde ve işkence edilerek bu günlerimizi geçirdik. Ben polis olduğum için diğer halk gibi büyük zorluklarla karşılaşmadım. Üstler sorumlusu ben polis olduğum için bizi evine aldı. Üç çocuğum ve karımla oraya yerleştik. Yapılan antlaşmalara kadar orada kaldık. Yokluk, açlık yaşamadık. Oğlum bu sıralarda on dört yaşında idi. Onu mevzilere su taşımak için almışlardı. Daha sonra ise Türkiye'ye ,İskenderun'a götürüldük. Bir müddet orada kaldıktan sonra Kıbrıs'a geldik. Bizi köylere kasabalara yerleştirmeye başladılar. Biz de Çatalköy'e yerleşmiştik.

Aytekin MEHMET

65

Çatalköy

Ben 1974 olaylarında 15 Temmuzda İngiliz Üstlerinde işe başlamıştım. İşe gittiğim zaman Makarios'a darbe olduğunu öğrendim, ve geri döndük. Geri döndüğümüzde asker olmamamıza rağmen silahımızı alıp mevzilere gitmeye başladık. 20 Temmuza kadar köyümüze gelen bilgiler yakınımızda olan bir köye misilleme yapılması istendi. Anoyra köyüne bir gurup asker gitmiştik. Bizim askerlerimiz geri döndüğü zaman hemen arkasından Rum askerleri de gelmeye başladı. Ben Evdim köyünde Amberona tepesi diye bilinen bir tepedeydim. Biz bir mevzide üç arkadaşık. Arkadaşlarımızdan biri heyecanından carcuru takamamıştı. Fakat geriye dönüp baktığımda diğer mevzideki bir arkadaşın topuklarının üzerinden geçip mermiler yamaca takılıyordu. Gün boyunca atışlar devam etmişti. Geceleyin bir sesizlik vardı. Gecenin karanlığında ise bir süre sonra tak-tak-tak diye sesler gelmekteydi. Askerler hayretle bu sesin ne olduğunu anlayamadılar ve korkmuşlardı. Fakat daha sonra bu sesi bir eşşegin çıkardığını öğrenip rahatlamıştık. Ertesi gün Baf köylerinin ve Limasolun düştüğünü bize haber vermişlerdi. Köyümüze Birleşmiş Milletlerin girip çıktığını görmeye başladık. Bizim de teslim olmamızı istediler. Bize gelen bilgilerden ailelerimizin asker bölgesine yerleştirildiğini öğrendik. Akşam üzeri gelen bilgilerden kaçmamız söylendi.ve dört beş arkadaşla Evdim denizi diye bilinen denize kaçtık. Orada bir bar vardı ve ailemizin nereye götürüldüğünü öğrendik. Bize ailemizin Paramal ovasında olduğunu söyledi. Oraya gittiğimizde oranın darmadağın olduğunu gördük. Kimisi kocasını, kimisi oğlunu bekliyordu ve ağlıyordu. Gece olduğu zaman köyümüzde bulunan komutanımız bütün gençleri bir araya toplamıştı. Ve bize konuşmalarda bulundu. Bize İngiliz askeri piskot atıyordu ve bu acıya daha çok dayanamayacağını söyledi. Sabah kalktığımızda komutanımızın

kuzeye geçtiğini duyduk. Biz de bir müddet çadırlarda kaldıktan sonra , kaçak yollarla kuzeye kaçmaya çalıştık. 60 Kıbrıs lirası veren kuzeye geçiyordu. Ben de vererek kuzeye geldim. Girne'ye bağlı Çatalköy'e yerleştim. Bizim kaldığımız yerde çok katliamlar olmamıştı. Bu yüzden de pek bir şey yaşanmamıştı.

Coşkun NUMAN

47

Çatalköy

15 Temmuzda Rumlar birbirleri arasında savaşı başladı. Ben o gün Limasolda idim. Aynı gün Evdim'e köyümüze geri döndük. 20 Temmuzun akşamı savaş resmen çok şiddetli başlamıştı. Ertesi gün Türkiye oraya çıkartma yapmaya başladı. Radyolardan anons yapılmaya başlandı. Evdim komutanı bütün yerler savaşıyor ve bize çağrıda bulunuyordu. Herkes savaşıyor biz de elimiz bağlı oturamıyoruz. Rum köyü Anoyra ve Praskoya karşı saldırdık. Aynı gün anons yapılıyor, kadın ve çocukları Paramal ovasına yolladılar. Adamları ise mevzilere taşımışlardı. Daha sonra ise adamlar da silahlarını teslim edip onlar da Paramal ovasına gönderildi. Resmen teslim oldular. Daha sonra Happy Valley'e geçtik. Orada on gün kalarak çadırlara götürüldük. Sonra bizi Türkiye'ye, İskenderun'a götürdüler. 17 gün orada kaldık. Ve en son şu an kaldığımız evimize yerleştirildik. Dilerim böyle günler bir kere daha yaşanmaz.

Raşit AĞIRTAŞ

39

Girne

1974 olayları başladığında, sabah uyandığımızda bomba ve silah sesleri ile uyanmıştık. Annem telaş içinde bağırmaya başlamıştı. Yaşları 14'ün üzerinde olan çocukları savaştak için ve mevzilere su taşımak için aldılar. Yeğenimi de almışlardı. Teyzem çok ağlıyordu , ama ben henüz 11 yaşında olduğum için beni almamışlardı. Ardı ardına bomba sesleri duyuluyordu. Sanki yanımızda patlıyordu. Ve atılan bir bomba teyzemin omuzunu sıyrarak geçti. Ama biraz kanamıştı , biz çok korkmuştuk. Daha sonra bomba sesleri ve mermiler ardı ardına keşilmeden yanımıza, ayaklarımıza düşüyordu. Bir çocuğun üzerine isabet etmesi ile orada ölür. Ve nihayet Türkiye kuvvetlerinin geldiği haberi verilir. Kurtulacağımız için çok sevinmiştik. Tekrar evinize dönebilirsiniz dediler. Korku içinde evimize doğru yürümeye başladık. Evimize vardığımızda , evimizin üzerine kurşunlarla açılan delikler gördük. Büyük bir kısmına da zarar verildiğini görmüştük. Bir daha böyle günlerin yaşanmamasını diliyorum. Bu günleri hatırladığımda tüylerim ürperiyor.

Akman TÜZÜNKAN

50

Lefkoşa

1974 günü , tam çıkartma günü radyoda çağrılar yapıldı. Türk askeri çıkartma yapıyor. Bizi de komutan o an yanına çağırdı ve dedi " üç mil sonra Anoyra köyü var " bizi oraya yolladı. Yirmi beş askerle silahlı olarak oraya gönderildi. Köyün ileri gelenlerinden alınız dedi. Köye yarım mil kalarak Rum köyüne kımıldanmayın. Türk askeri geldi. Teslim olun . o esnada nihayet tüfek atmaya başladık. Onlar bize karşılık vermedi. Birbirimize dedik ki biz Rumlara silah attık, onlar bize karşılık vermedi. Yanında bir başka köy vardı. Biz onlardan diğer köylere bildirmelerini korktuk. Onlar bize saldırıda bulunabilirdi. Biz köye dönmeden Rum köyleri bizim köyde bulduk ve çarpıştık. Dört gün çarpıştık. Daha sonra çağrıda bulunuldu. Herkes İngiliz Üstlerine , çadırlara yerleştirilecek. Ama ben oraya gitmedim. Kaçak olarak kuzeye geldim ve Çatalköy'e yerleştim.

Cemali NUMAN

82

Çatalköy

1974 olaylarında Türk Hava Kuvvetlerinin yaptığı saldırılar sırasında, bir uçak bomba atarak yanımdaki eve isabet etmişti. Büyük hasar olmuştu. Bizi büyük bir yere götürüp kapatmışlardı. Rum askerleri bizi sürekli orada kontrol ediyorlardı. Bir gün bize çıkarak gezebileceğimizi söylediler. Dışarı çıktık. Bize dışarda ateş açtılar, biz korku ile tekrar içeri döndük. İçeriye ateş açmaya başladılar. O sırada ben pencere önünde duruyordum. Mermi bir pencereden girdi, bir pencereden çıkmıştı. Beni orada oturan biri hızla aşağıya çekti. Bir Rum askeri ise annelerimize altınlarını, değerli eşyalarını almalarını, aksi takdirde el konulacağını söyledi. Bu sırada tümköyleri katletmeyi planlıyorlardı. Ama Türk askeri buna müdahale etmişti ve kurtulmuştuk.

Fatma AĞIRTAŞ

33

Girne

20 Temmuz 1974 günü Devlet hizmetinde görevli olarak hizmet ederek alınan bir emirle kalemlerimizi brakarak silahlara sarıldık. Ve otuz'uncu bölükte görev aldım. Tarih 18 Temmuz 1974 idi. Birliğime ittihap ettiğimde önce bana takım komutanı Erdoğan Bey , en son kullandığım silahın ne olduğunu sordu. Ve ben de kendisine havan kullandığımı söyledim. Ve bana bir havan silahı beş mermi teslim etmişti. Komutanımız tarafından gösterilen yerde mevzi kazmaya başlamış ve istenilen duruma getirmiştik. Daha sonra sorumlumuz olan takım komutanı Şener Enver (Şehit) gelip Cuma gününün akşam üzeri mevzilerimizi denetledi. Ve ateşe hazır olduğumuzu tesbit etti. O gece tüm arkadaşlar rotasyon usulü ile iki saatlik uyuku alabilmek için anlaştık. Durum gerçekten çok kritik idi. Ben ilk akşam nöbette olduğum için sabah saat beş civarında uyur vaziyette iken arkadaşım tarafından uyandırıldım. Ve Beşparmak dağlarının üzerinde Türk askerlerinin paraşütlerle atladığını gördük. Hemen mevzilerimize girdik. Silahlarımızı hazır duruma getirdik. Rumlar tarafından ateş yağmuruna tutulduk. Rumlarla yakın olan mevzilerimiz karşılıklı ateş altında öğleye kadar devam etti.

Türk birliklerinin Girne civarından bir yerden, denizden çıkarma yaptıklarını ve Rumlar'ın bu çıkarmaya çok şiddetli müdahale ettiklerini haberini almaktaydık. Aynı gün öylenden sonra mevzilerimizin yer değiştirmesi durumunda kaldığımız için mevzi değiştirdik. Bu kez de makineli tüfek mevzisine girdim. Bu arada karşılıklı ateş bütün şiddetiyle devam etmekteydi. Benim bulunduğum mevzi diğer mevzilerin önünde yer aldığı cietle Rumlar'ın uçaksavar silahı ile mevzime yaptığı atıştan dolayı kum torbalarımız parçalanarak kumların dökülmesi ile mevzimizi terk etmek zorunda kaldık. Üst tarafı açık olan Rum mevzisine çok yakın bir evin bodrum katına sığındık. Arkadaşım ile birlikte iki kişi idik. Rum

mevzisine yirmi metre yakınlıkta bulunduğu için üç saat kadar sessiz vaziyette korku içinde bekledik. Daha sonra bizi fark eden Rumlar bulunduğumuz yere bir el bombası attılar , fakat derenin içerisindeki kamışlıkların yüksekliğı bombayı engelleyerek dereye düşmüş ve dereye patladı. Bunun üzerine biz de arkadaşım ile birlikte bulunduğumuz yerden açık alana atlayarak gerimizde bulunan apartman binasına geçmek istedik. Kaçacağımız mesafe yüz metre kadar idi. Tam bu sırada üzerimizden geçen bir Türk jeti Rumlar'ın ateşini durdurmaya neden oldu, ve son sürat koşarak binaya girerken tekrear ateş açmaya başladılar. Ve trafik lambalarının altında iken mermilerden camların kırıldığı ve parçalanıp üzerimize düştüğü buna rağmen binaya girmeye muaffak olduk. Bu sırada yaralananlar, ölenler ve paniğe kapılanlar bulunduğumuz ortamdan koşarak vahim bir duruma gelmişlerdi. Zaman zaman alınan haberlerle moralimizin bozulmakta ve düzelmekte olduğu görülmüyordu. Ancak genel olarak bir moral bozukluğu bulunduğu için Girne boğazından Lefkoşa istikametine yönelen ve Lefkoşa'ya giden Türk Silahlı Kuvvetlerine ait bir tankın mücahitlerin moralini bir anda en yüksek seviyesine çıkartmıştı. Jetler Rum kesimini bombalıyor, askerimiz denizden ve havadan karadaki birleşmelerini tamamlayarak saat altı buçuk'ta ateş kes olacağını ilan etmişlerdi. Ve mücahitlerin rahatlamalarına neden oldu. Bu durum ateşkes halinde 14 Ağustos 1974'de kadar devam etmiş. Bu tarihte silahlı kuvvetler ikinci kez harekate başlayarak sırası ile iki koldan Magosa ve Lefke yönüne yürüyerek Lefke ve daha sonra Magosa şehrini kurtararak bu günkü sınırlarımıza ulaşmış oldu. Bu tarihten itibaren aradan geçen süre içerisinde sınır boylarında ufak tefek olaylar dışında her iki toplum da güvence içerisinde, barış içerisinde hayatlarını sürdürmektedirler.

Mustafa NUMAN

52

Girne

1974 yılında saat 5-6 gibiydi bütün erkekleri cephelerine gitmeye dair çağrıda bulundular. Biz de evimizi terketmeye sağa sola koşmaya başladık. Kardeşlerimizle koşmaya başladık, bir kardeşimin ayakkabısı kopmuştu ve yalınayak kalmıştı. Dikenler ayaklarına batıyor ve ağlıyordu. Rumlar da peşimizden koşuyorlardı. Bir dağın eteğinde bulunan küçük bir mağaraya yerleştik. Yiyeceğimiz, içeceğimiz yoktu. 3-4 gün orada kaldık. Bazı saatlerde köye kaçak olarak iniyorlardı. Annelerimiz bize yemek ve su getiriyordu. Yeğenlerimi esir kampına almışlardı. Gençleri almaya gelmişlerdi, kadınlar ise karşı çıkıyorlardı. Her karşı çıkışı başından vuruyorlardı. Daha sonra Türk askeri köye girmişti. Bir kaç zaman sonra ise eski yerlerimize döndük.

Utku AKMAN

38

Gaziveren

Ben henüz on dört yaşında iken 1974 olayları başlamıştı. Babam polis olduğu için devamlı olaylar olabileceğini duyuyordum. Evdim köyünde oturmakta idik. Olaylar başlamadan bir kaç gün öncesinden köyümüzde gerginlikler başlamıştı. Adamları mevzilere , on yaşından büyük olan erkek çocuklarını da su taşımaları için çağırmışlardı. Bizim evimiz köy kenarında olduğundan silah seslerine kurşunlar avlumuza düşüyordu. Bunun için de bizi köy içerisinde bulunan ailelerimizin yanına gönderdiler. Babam görevli olduğu için annem ve kardeşlerimle oraya yerleştik. Bir gece orada kaldık. Tüm mahalle evin büyük olmasından dolayı oraya gelmişlerdi. Gün ağardığında denizde gemileri gördük. Biz onların Türk gemisi olduğunu zannetmiştik, fakat daha sonra onların Rum gemisi olduğunu duyduk. Bu esnada Rum köylerinde çatışma çoğalmıştı. Bunu duydukları zaman on beş yaşında olan kardeşimi mevziye su taşıması için evden gelip aldılar. Bizleri de köyü boşaltmamız için çağrıda bulundular. Tüm mahalledeki kadın ve çocuklar yürüyerek köyümüzün yanında bulunan Paramal köyüne gittik. Bizi İngiliz üstlerine bağlı olan Happy Valley'e yerleştirdiler. Bir akşam orada çadırlarda çimenlerin üzerinde yattık. Babam polis olduğu için bir süre sonra bize ev gösterdiler. Bir müddet de orada kaldık. Daha sonra Paramal'a gönderildik. Altı ay da orada kalmıştık. İki kardeşim kaçak yollarla kuzeye geçti bir müddet sonra biz de oraya kaçmaya çalıştık. Ama Lefkoşa'da Rum polislerine yakalandık. Bizi alıp tekrar Paramal köyüne götürdüler. Oradan da Türkiye'ye , İskenderun'a gittik. Bir müddet de orada kaldıktan sonra Kıbrıs'a geldik.

Fazile NUMAN

39

Çatalköy

Biz köy dışında Han bölgesi denilen yerde kalıyorduk. Rumlar çatışmaya başladıklarında bizlere duyuru yaptılar. Dışta olduğumuz için bizi köye taşıdılar. Geceyi büyük bir evde geçirdik. Erkekleri ise cepheye çağırmışlardı. Ertesi gün akşama doğru Rumlar köyü işgal etmeye başladı. Bize de köyü boşaltmamız çağrısında bulundular. Yürüyerek İngiliz Üstlerine gittik ve oraya yerleştik. Yolda bir İngiliz onbaşı durup bizi aldı ve Happy Valley'e götürdü. Bir hafta orada çadırda kaldık. Bize verilen yiyeceklerden ben hasta oldum. Daha sonra bizi Paramal Ovasına götürdüler. Orada kalmaya başladık. Altı ay da burada kaldık. Babam ise bu dönemde İngiliz Üstlerinde çalıştı. Daha sonra bizi uçaklarla Türkiye'ye götürdüler. Türkiye'de askeri kamplara yerleştirildik. Kadınları ayrı koğuşlara, erkekleri ayrı koğuşlara koymuşlardı. Orada ben hasta oldum ve kızılıcık çıkarmaya başladım, ve orada çok kalabalık kaldığımız için beni hastahaneye yatırdılar. Annem bir taraftan çocuğum ölüyor diye ağlıyor. Bir taraftan da ne olacağız, ne yapacağız diye bağırıyordu. Bu esnada bizi Kıbrıs'a getirdiler ve bizi Girneye bağlı Karakum bölgesine yerleştirdiler.

Hüzeyme ERDENER

35

Karakum

YER ADLARI DİZİNİ

Çatalköy.7

Çatalköy.9

Çatalköy.12

Çatalköy.13

Çatalköy.14

Çatalköy.21

Çatalköy.23

Çatalköy.24-25

Çatalköy.28

Çatalköy.34

Girne.5

Gönyeli.15

Girne.17

Girne.26

Girne.29

Girne.30-31-32

GAZİVEREN.33

Karakum.35

Lefkoşa.11

Lapta.19

Lefkoşa.27

Paşaköy.10

Türkmenköy.4

Yenişehir.16